

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon 21 02 34 00
Telefaks 21 02 34 01
Besøksadresse Tollbugata 35
Kontingentkonto 8380 08 68621
Bankkonto annet 8380 08 68605
post@forskerforbundet.no
www.forskerforbundet.no
Foretaksnr 971 422 505

Deres ref: 200903642

Vår ref: 10535

Vår dato: 20.11.2009

Høringsuttalelse vedrørende NOU 2009:18 Rett til læring

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev datert 22.07.09 hvor NOU 2009:18 Rett til læring sendes på høring. Forskerforbundet oversender med dette sin høringsuttalelse som er utarbeidet av forbundets lokallag innenfor Statped. Forskerforbundet har 105 medlemmer fordelt på kompetansesentrene Bredtvet, Huseby, Lillegården, Møller, Skådalen, Statped Vest, Sørlandet, Tambartun, Torshov og Trøndelag.

Uttalelsen fokuserer på de delene av NOU 2009:18 "Rett til læring" (heretter kalt innstillingen) som direkte berører Statped som organisasjon, og de forslagene som kan få direkte innvirkning på de ansattes fremtidige arbeidssituasjon. Dette har vi forsøkt å se i sammenheng med de brukergrupper som de ansatte yter tjenester overfor. Vi tar i hovedsak for oss Del III kapitlene 14, 16, 18 og 19. Vi vil imidlertid først foreta en avklaring av begrepet kompetanse slik vi ser det.

Kompetanse

Statped besitter spisskompetanse på en rekke områder. Kompetansen er bygget opp gjennom en kombinasjon av praktisk arbeid med brukere og teoretisk forankring, faglig videreutvikling samt refleksjon.

Komplementær vs overlappende kompetanse

I innstillingen omtales overlappende arbeidsoppgaver innenfor samme kompetanseområder, avsnitt 16.1, side 179. I et samvirke mellom fagpersoner fra ulike nivå i tiltakskjeden er kompetanse på samme fagområder en nødvendighet for god samhandling. Komplementær kompetanse er et bedre uttrykk for denne tenkningen. I en funksjonell tiltakskjede kan ingen ledd fraskrive seg et fagområde med begrunnelse i at et annet ledd har kompetanse på dette. I en slik kjede skal barnehage og skole ha pedagogisk tiltakskompetanse om den aktuelle vansken. PPT skal kunne utrede og veilede, mens kompetansesenteret også skal bidra til både utvikling og implementering av ny og forskningsbasert kunnskap. Her finner vi nettopp det komplementære i kunnskapen. Tjenesteyting fra kompetansesenteret i praksisfeltet, må reguleres av hvilken kompetanse som finnes lokalt og/eller er mulig å utvikle lokalt.

Kompetanse er forskjellig fra kunnskap

Utvikling av kompetanse forutsetter kunnskap, refleksjon om kunnskap, samt erfaring i bruk av kunnskap over tid og videre refleksjon rundt dette. For å opprettholde og utvikle kompetanse er det nødvendig med sterke og stabile fagmiljøer. Kompetanse kan ikke uten videre flyttes og fungere på samme måte i en annen kontekst.

Kapittel 14 Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

Forskerforbundet mener at begrepet spesialundervisning må beholdes, eventuelt erstattes av begrepet rett til spesialpedagogisk hjelp jfr. særmerknad fra Bente E. Hagtvet i kapittel 14.

Vår begrunnelse er at det vil bli en uklarhet rundt rett til spesialundervisning og mulighet til å få dette. Videre tillegger vi betydningen av en sakkyndig tilrådning stor vekt, slik at eleven sikres riktig tilnærming på undervisning og opplæring

Kapittel 16 PP-tjenesten og Statped – tettere på

Bevaring av SLV sentrene

Innstillingens forslag om å redusere kapasiteten til sentrene for sammensatte lærevansker fra 145 til 30 årsverk er så godt som ubegrunnet. Det foreligger ingen undersøkelse av behovene til elevene som inngår i denne gruppen. Det er heller ikke foretatt noen undersøkelse av de ulike PP-tjenestenes kompetanse og behov på feltet. Nedleggelse av SLV-sentrene vil påvirke hvordan kompetanse utvikles og overføres mellom sentrene i Statped, og svekke tverrfagligheten innad i Statped. Statpeds brukergruppe har komplekse problemstillinger knyttet til faglig og sosial fungering. Kompetansen som SLV-sentrene besitter på disse områdene har stor betydning for språk-, syns- og hørselssektoren.

Det arbeider i dag personer ved SLV-sentrene med høy faglig kompetanse på ulike fagområder. I følge innstillingens avsnitt 9.6 er denne kompetansen høyere enn formalkompetansen i PP-tjenesten. Kompetanse er i utgangspunktet knyttet til personer, og det er vanskelig å se for seg ivaretagelse av denne kompetansen ved nedleggelse av SLV-sentrene.

Beskrivelsen av vanskeområder, sammensatte lærevansker og kompleksitet

I innstillingen er det gjort en beskrivelse av vanskeområdene i forhold til høyfrekvent og lavfrekvent. Vanskeområdene er beskrevet som om de eksisterer hver for seg og ikke samtidig. For SLV- sentrene og de andre sektorene i Statped, er det kompleksiteten med flere vanskeområder på en og samme tid (komorbiditet), som kjennetegner brukerne. Problematikk med komorbiditet i vanskesammenheng kommer ikke fram i innstillingen. Dette kan problematiseres ytterligere ved å knytte disse vanskene opp mot funksjonshemninger som syns- og hørselstap. Det blir da et viktig poeng at sammensatte lærevansker, som beskrevet i innstillingen, ikke vil være utfyllende for sentrenes virksomhet.

Utvalget skaper usikkerhet omkring oppgave- og rollefordeling mellom kommunalt og statlig nivå ved at de uttrykker uklare og motstridende fortolkninger av begrepet sammensatte lærevansker. Under pkt. 16.2 "PP-tjenestens ansvar og oppgaver" står det: "PPT skal videreutvikle kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker da dette er vansker med høy forekomst".

Bevaring av spisskompetanse i den fremtidige organiseringen av Statped

I forkant av en eventuell omorganisering av Statped håper vi at spørsmålet om fordeling av landsdekkende funksjoner og konsentrasjon av særskilt spisskompetanse blir grundig behandlet, og at det legges stor vekt på at nødvendig kompetanse ikke går tapt i prosessen. Mange av fagmiljøene i Statped er små og sårbare. Vi tror det vil bli vanskelig å opprettholde eksisterende og videreutvikle ny spisskompetanse dersom disse miljøene fragmenteres. I noen fagområder er dessuten populasjonen av brukere så liten at det ikke vil være mulig å bygge opp nødvendig kompetanse i alle de foreslåtte regionene. Videre vil det være vanskelig å tenke seg at oppgaver som utvikling og tilrettelegging av læremidler til ulike brukergrupper skal foregå parallelt i alle regionene.

Kapittel 18 Økt kompetanse på alle nivåer

Kompetansebehovet i PP-tjenesten og i de spesialpedagogiske regionsentrene

Vi mener at innstillingen har et statisk og mekanisk syn på kompetansebygging. Vi mener at kompetanse består av flere elementer; holdninger, evner, ferdigheter og kunnskap. I Statped er det sterke fagmiljø med kompetanse som utviklet over lang tid i spennet mellom praksis og forskning. Dette er unikt og bør videreutvikles, og ikke legges ned eller splittes opp. Vi mener at kompetanse oppstår i kontekster, i sammenhenger og i relasjoner.

Vi kan vanskelig se hvordan dette kan ivaretas ved de enkelte PPT-kontorene når det er klare utfordringer i forhold til størrelse på kontor og faglig sammensetting. Innstillingen trekker selv frem dette i avsnitt 8.1.9 "Vurdering av PP-tjenesten". Innstillingen tar senere aldri stilling til hvordan dette skal kunne løses. Mange små PP-kontor har i dag sin støtte kompetansemessig nettopp gjennom dagens Statped.

Forskning

Synergieffekten av at Statped er i skjæringspunkt mellom praksis og forskning, bidrar til oppbygging av kompetanse som kommer brukergruppene til gode. Mye av forskningen/utviklingsarbeidet skjer parallelt med vårt praksisarbeid og gir således en dokumentasjon av vår praksis. Arbeidet med elevene utgjør store deler av datagrunnlaget.

Vi er av den oppfatning at det konstrueres kunstige motsetninger mellom forsknings- og utviklingsarbeid og individ- og systemrettede tjenester. Vi savner fokusering på mulighetene til gjensidig berikelse mellom disse arbeidsfeltene. Slik vi ser det vil Statpeds nærhet til praksisfeltet fremme kvaliteter ved forsknings- og utviklingsarbeid, likeså vil forsknings- og utviklingsarbeid i Statped berike og fremme kvalitet i Statpeds individ- og systemrettede tjenester.

Ved å avvikle/omstrukturere fagmiljø i Statped vil kompetanse på viktige områder innenfor ulike sektorer stå i fare for å kunne forsvinne, og resultatet kan bli at mange elever vil få et mye dårligere tilbud om hjelp.

Kapittel 19 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets forslag

Innstillingens forslag er generelt svært svake med hensyn til å si noe om konsekvensene, spesielt de økonomiske konsekvensene.

Innstillingen beskriver økonomiske innsparinger som følge av en reorganisering og neddimensjonering. Vi er av den oppfatning at det ikke er foretatt noen grundig utredning/analyse av reell økonomisk gevinst eller faktisk effekt ved de foreslåtte endringer.

Innstillingen tar f.eks ikke for seg ekstra utgiftene ved flytting etablering av nye lokaler, husleie kostnader etc. Vi mener at man trenger en langt grundigere og dyptgående analyse vedrørende økonomi før en eventuell reorganisering kan skje.

Utvalgets forslag vil medføre oppsigelse av ca 150 arbeidstakere, muligens flere. Dette er høyt kvalifiserte ansatte. Utvalget gir ingen vurdering av hvilke konsekvenser dette får for våre brukergrupper i forhold til den kompetanse som faktisk går tapt, eller de utfordringer som bortfall av spisskompetansearbeid medfører nasjonalt sett. Det er ingen garanti for at den kompetanse disse fagersonene besitter vil bli fanget opp av fremtidige tiltakssystem. Vi kan ikke se at utvalget har analysert konsekvensene av disse forslagene vedrørende barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov.

En omlegging av Statped vil indirekte medføre endringer av PPTs mandat og rammebetingelser. Vi ser ikke at det er tatt høyde for dette i innstillingen. Det foreslås et kompetanseoverføringsprogram som bygger på frigjorte midler (fra Statped). Disse kan sikkert til en viss grad styres sentralt, men hvordan skal kompetanseutvikling for alle ledd i PPT kunne ivaretas etter avsluttet kompetanseoverføring/løft? Her er det etter vår mening fremdeles mange ubesvarte spørsmål, som må besvares før en evt. reorganisering av Statped.

Rammevilkår for PP-tjenesten legges av den enkelte kommune. Likeledes muligheter for kompetanseheving og utvikling av kompetansemiljøer. Dette gir svært ulike vilkår for PP-tjenestene. Statped er pålagt å sørge for en likeverdig bruk av ressurser for hele landet både i forhold til kompetanseutvikling og på tjenesteyting. Dette har så langt sikret et tilnærmedesvis likt tilbud til alle brukere av Statped tjenester. Vi kan ikke se at det er mulig å opprettholde et godt landsdekkende tilbud dersom Statped nedbemannes.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet


Bjarne Hodne
leder


Sigrid Lem
generalsekretær